

Łukasz Brzosko

Rola i instrumenty banku centralnego w przeciwdziałaniu kryzysom finansowym

Ekonomiczne Problemy Usług nr 43, 29-39

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ŁUKASZ BRZOSKO*

ROLA I INSTRUMENTY BANKU CENTRALNEGO W PRZECIWDZIAŁANIU KRYZYSOM FINANSOWYM

Wprowadzenie

Sytuacja gospodarcza, która zaczęła kryzys na rynku *subprime* w 2007 r., pozwala potwierdzić, że procesy gospodarcze są powtarzalne. Wszystkie kryzysy różnią się od siebie, jednakże procesy te mają charakter cykliczny i wspólne cechy. Należy zatem podejmować próby stworzenia mechanizmów ochrony i zabezpieczenia się. W niniejszym artykule przedstawione zostaną kwestie związane z instrumentami walki z kryzysami, stosowanymi przez banki centralne. Cechę nadrzędną w przeciwdziałaniu kryzysom finansowym stanowi stabilny i zdrowy system finansowy. Organem współodpowiedzialnym za stabilność systemu finansowego jest bank centralny. Bank ten, jako instytucja mająca z reguły silny mandat prawny i społeczny, wynikający zarówno z autorytetu, jak i umiejscowienia w najwyższych aktach prawnych, wpływa na rozmiary kryzysów finansowych i je ogranicza.

Rola i zadania banku centralnego wobec kryzysu

Cykliczność procesów gospodarczych jest jedną z przyczyn występowania kryzysów gospodarczych. Zgodnie z teoriami gospodarczymi wyróżnia się dwie

* Łukasz Brzosko – mgr, Katedra Bankowości i Finansów Porównawczych, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Uniwersytet Szczeciński.

fazy: depresji i ekspansji gospodarczej. Współczesne procesy globalizacyjne, mobilność kapitału, ponadnarodowe korporacje powodują, że kryzys w jednym regionie szybko przenika do innych. Kryzysy finansowe były i są przedmiotem wnikliwych badań i analiz. Kryzys finansowy następuje wtedy, gdy zachwiana jest równowaga w procesach gospodarczych. Może to być spowodowane zarówno poprzez czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Każde zakłócenie w sferze finansowej przenosi się z opóźnieniem automatycznie na sferę realną. Koszty kryzysu mają realne odzwierciedlenie w rzeczywistości. Są to koszty zarówno finansowe, jak i społeczne. Z powodu kryzysu następuje spadek PKB, wzrasta poziom bezrobocia, spada produkcja, następuje niepewność, obniżają się konsumpcja i poziom dochodów, wzrasta deficyt, maleją wpływy podatkowe i eksport. Przyjmuje się teoretycznie, że brak kryzysu finansowego oznacza stabilność systemu finansowego. System finansowy jest to zbiór norm prawa finansowego, zasad gospodarki finansowej, mających na celu ściśle uregulowanie polityki finansowej państwa¹.

Troska o stabilność systemu finansowego i jego ochrona są procesem złożonym i trudnym. Jednym z głównych strażników stabilności systemu finansowego jest instytucja **banku centralnego** (BC). W każdym momencie swojego funkcjonowania BC ma za zadanie analizę i ocenę sytuacji gospodarczej, a w razie pojawienia się jakichkolwiek symptomów ostrzegawczych jego zadaniem jest reagowanie. Unikanie zagrożenia, czyli działania prewencyjne, są zawsze tańsze niż ewentualna późniejsza walka ze skutkami kryzysu. Przyjmuje się, że banki centralne zawsze odgrywają dużą rolę w procesie przeciwdziałania kryzysom, gdyż tworzą tzw. siatkę bezpieczeństwa finansowego (*Safety Net*). Wraz z instytucjami gwarantującymi bezpieczeństwo depozytów, rządem i innymi instytucjami tworzą sieć ochronną dla systemu finansowego. W Polsce, oprócz Narodowego Banku Polskiego, instytucjami takimi są Komisja Nadzoru Finansowego i Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Przykładem powołania i powstania banku centralnego w celu ochrony systemu finansowego jest System Rezerwy Federalnej w USA, który został utworzony w 1913 r. Współcześnie banki centralne działają zarówno w celu ograniczania ryzyka załamania się systemu finansowego, jak i na wypadek wystąpienia kryzysu finansowego. Bank centralny jest instytucją odpowiedzialną za system bankowy i realizację polityki pieniężnej. Dbą o system walutowy, podają pieniądza, zarządzają majątkiem rezerw walutowych, kontrolują stopy procentowe. Sprawuje funkcje supernadzorczy. Cechą charakterystyczną w walce z kryzysem jest zapewnienie bankowi centralnemu odpowiedniego po-

¹ http://portalwiedzy.onet.pl/24029,,,system_finansowy_panstwa,haslo.html (15.06.2009).

ziomu niezależności. Większość banków centralnych w gospodarkach wolnorynkowych dysponuje silną niezależnością na czterech podstawowych poziomach: ekonomicznym, finansowym, personalnym i funkcjonalnym². Niezależność jest gwarantem dobrej realizacji zadań nałożonych na BC. Do podstawowych funkcji banku centralnego zaliczamy:

- a) implementację polityki pieniężnej,
- b) kontrolę i analizę podaży pieniądza,
- c) rolę pożyczkodawcy ostatniej szansy,
- d) zarządzanie rezerwami walutowymi, złota,
- e) regulację systemu finansowego i nadzór nad nim,
- f) współpracę z międzynarodowym otoczeniem finansowym,
- g) ustalanie poziomu stóp procentowych.

Zadania banku centralnego. BC jest głównym podmiotem rynku pieniężnego, odpowiedzialnym za emisję pieniądza gotówkowego oraz politykę pieniężną państwa. Szeroki zakres historycznie ukształtowanych uprawnień kompetencyjnych powoduje, iż bank centralny odgrywa rolę:

- a) banku państwa,
- b) banku banków,
- c) banku emisyjnego³.

Cele banku centralnego. W zasadzie na świecie koncepcje teoretyczne wskazują na realizację dwóch celów: dbałości o stabilność cen i ochrony oraz stabilności systemu finansowego. Stabilność cen jest fundamentalną wartością w każdej gospodarce. Podczas sytuacji kryzysowych zarówno występują problemy inflacyjne, jak i mogą wystąpić procesy deflacyjne bądź stagflacyjne. Rolą BC jest dokonywanie odpowiedniej reakcji, aby utrzymać poziom równowagi. Podczas szczytowego momentu ekspansji gospodarczej, w tym bankowej, zawsze mamy problemy z nadmierną inflacją. Ceny aktywów rosną, tworzą się tzw. bańki spekulacyjne. Po wejściu gospodarek w fazę spowolnienia inflacja maleje, stopy procentowe są na wysokim poziomie, a rolą BC jest obserwacja i rozważne posługiwanie się instrumentami, tak by gospodarka dość łagodnie przeszła spowolnienie gospodarcze. To właśnie zadania mające na celu ochronę stabilności systemu, gdyż każde spowolnienie gospodarcze prowadzi do ekonomicznych zawirowań. Tutaj BC, obdarzony dużym autorytetem, monitoruje sytuację i od-

² *Convergence Report*, European Monetary Institute, Frankfurt am Main, March 1998, s. 291–295.

³ J. Ostaszewski, *Finanse*, Difin, Warszawa 2003, s. 168.

powiednio reaguje. Klasyczne podejście większości banków centralnych polega na koncentracji ich polityki pieniężnej na utrzymaniu niskiej inflacji, jednakże niespełnienie warunku stabilności systemu finansowego wyklucza zapewnienie stabilności cen. Należy zatem pamiętać o fundamentach, a podstawowym poziomem jest system finansowy. Jednakże dużo banków centralnych nie ma wyraźnego zapisu prawnego o ochronie systemu finansowego. Kryzysy finansowe, jakie pojawiały się na przestrzeni lat, powodowały, że banki centralne reagowały w różny sposób. W latach 80.–90. ubiegłego wieku, po sukcesach antyinflacyjnych, zaczęto skupiać uwagę na stabilności finansowej. Lata 90. natomiast wymuszały koncentrację na łagodzeniu takich kryzysów, jak kryzys bankowy krajów skandynawskich, upadek brytyjskiego banku w 1995 r., kryzys azjatycki 1997 r. Reakcję BC na kryzysy finansowe zawsze wymagają precyzyjnego doboru instrumentu do łagodzenia skutków. Mimo że kryzysy mają podobne cechy, narzędzia dobierane są raczej indywidualnie, gdyż każdy kryzys jest inny. Do podstawowych instrumentów BC według klasyfikacji prof. Kaźmierczaka należy zaliczyć:

- a) instrumenty kontroli ogólnej,
- b) instrumenty kontroli selektywnej,
- c) oddziaływanie perswazją.

Polityka rezerw obowiązkowych – jest to obowiązek spoczywający na bankach komercyjnych, polegający na utrzymaniu środków pieniężnych na rachunku banku centralnego, co stanowi gwarancję wypłacalności. Nadmierne zmniejszanie wskaźnika powoduje zmiany poziomu ilości pieniądza w obiegu. W sytuacjach kryzysowych bank centralny może wskaźnik ten zwiększać w celu podniesienia bezpieczeństwa depozytów. Jednakże gdy kryzys dotyczy braku płynności w systemie bankowym, BC może, zmniejszając ten wskaźnik, uwolnić duże środki dla banków komercyjnych, co spowoduje zwiększenie ich płynności. Akcja kredytowa banków komercyjnych może ponownie zostać uruchomiona. Polityka rezerw obowiązkowych oddziałuje w jednakowy sposób na wszystkie banki komercyjne. Jest to jednak instrument, który działa z opóźnieniem. **Kredyty refinansowe** to instrument skierowany do banków komercyjnych, które mogą zaciągnąć kredyt w banku centralnym. Pożyczka banku centralnego wymaga oddania weksli handlowych. Sprzedaż następuje po danej cenie. Ceną tą jest wysokość stopy redyskontowej. **Operacje otwartego rynku** to operacje prowadzone z bankami komercyjnymi z inicjatywy banku centralnego. Cechuje je dobrowolność, czyli podmioty kwalifikujące się do zawarcia transakcji same decydują, czy

chęcią nawiązać z BC stosunek prawny, czy też nie⁴. Poprzez operacje otwartego rynku BC ma możliwość oddziaływania na płynność w systemie bankowym. Operacje te skutecznie wpływają na podaż pieniądza.

Instrumenty i możliwości BC stosowane w sytuacjach kryzysowych

Do podstawowych instrumentów zaliczamy:

- a) funkcję banku centralnego jako pożyczkodawcy ostatniej instancji,
- b) politykę informacyjną,
- c) komunikację z rynkiem,
- d) moralną perswazję,
- e) decyzję o braku interwencji,
- f) zasilanie banków w kapitał,
- g) tworzenie specjalnych instytucji zarządzających aktywami niskiej jakości.

Pożyczkodawca ostatniej instancji. Jedną z trzech funkcji banku centralnego jest funkcja banku banków. To jedna z najstarszych funkcji BC w zakresie stabilności i ochrony systemu finansowego. Funkcja *Lender of Last Resort* jest bardzo szybka w działaniu. BC może pożyczyć bankowi lub bankom komercyjnym pieniądze w celu ratowania tych banków. Oznacza to dyskrecjonalne zasilenie w płynność indywidualnego banku lub całego systemu bankowego w reakcji na niekorzystny szok, wywołujący nadzwyczajny wzrost popytu na pieniądź rezerwowy, który to popyt nie może zostać zaspokojony z innych źródeł. Koncepcja ta została sformułowana po raz pierwszy w XIX w. przez brytyjskich ekonomistów H. Thorntona i W. Bagehota. Ustanowili oni zbiór zasad ułatwiających ochronę banków przed efektami paniki i kryzysów. Uznali konieczność istnienia pożyczkodawcy ostatniej instancji, którego rolę argumentowali ciężącymi na banku centralnym obowiązkami: ochrony obrotu pieniężnego, wsparcia całego systemu finansowego, konsekwentnego zachowania celów stabilnego wzrostu podaży pieniądza w długoterminowej perspektywie. Zdecydowanie opowiedzieli się za nieudzielaniem wsparcia niewypłacalnym instytucjom, za przyznawaniem pomocy tylko i wyłącznie instytucjom mającym przejściowe problemy z płynnością⁵. Cele do realizacji:

⁴ M. Grzesiak, *Europejski Bank Centralny*, Wydaw. Adam Marszałek, Warszawa 2004, s. 50.

⁵ A. Jurkowska-Zeidler, *Bezpieczeństwo rynku finansowego w świetle prawa Unii Europejskiej*, Oficyna, Warszawa 2008, s. 9.

- a) ochrona zasobów (podaży) pieniądza w gospodarce,
- b) działania zgodne z długoterminowym celem stabilnego wzrostu podaży pieniądza,
- c) działania na rzecz stabilności całego systemu bankowego,
- d) ograniczenia skali niepewności co do działań władz monetarnych w warunkach kryzysu⁶.

Teoretyczne koncepcje na temat funkcji pożyczkodawcy ostatniej instancji zmieniały się na przestrzeni lat; współcześnie znana jest ona również jako awaryjne wsparcie finansowe (*Emergency Liquidity Assistance* – ELA). Zagadnienie instytucji banku centralnego jako ostatniej instancji ma dwa aspekty. BC może wykonywać zwykle operacje otwartego rynku i w ten sposób zasilać system finansowy, jednakże wyklucza to sens istnienia tej funkcji. Drugie podejście wskazuje na zasadność udzielania ostatecznej pomocy w celu ratowania płynności banku komercyjnego. W tym wypadku taka transakcja jest z reguły objęta tajemnicą między BC a bankiem komercyjnym. Oczywiście pojawia się problem z odpowiednią selekcją: komu i w jakim stopniu pomagać. Kryzys w USA, zapoczątkowany w 2007 r., pokazał, że bank centralny pozwolił upaść jednemu z najstarszych banków – Lehman Brothers, natomiast grupa AIG została przez FED uratowana. Banki centralne mają w tym wypadku dylemat, gdyż muszą w krótkim czasie, bazując na niepełnej informacji, podjąć wyjątkowo trudne decyzje. Banki komercyjne nastawiane są na działanie różnych rodzajów ryzyka, takich jak ryzyko rynkowe, systemowe, walutowe, operacyjne itd. Zatwierdzenie interwencji BC w postaci zasilenia płynności musi być używane jako ostateczność.

Polityka informacyjna banku centralnego jest kwestią ważną, gdyż gwarantuje prawidłowy przepływ informacji pomiędzy uczestnikami rynku. Instrument ten wykorzystuje się zarówno wtedy, gdy rynek funkcjonuje normalnie, jak i podczas kryzysów. BC musi jasno i klarownie komunikować się z rynkiem. Zgodnie z wytycznymi Międzynarodowego Funduszu Walutowego i BIS stworzono kodeks dobrych praktyk w polityce pieniężnej i fiskalnej. Kodeks ten zawiera cztery główne kategorie dotyczące potrzeby transparentności BC. Są to:

- a) określenie roli, zakresu odpowiedzialności oraz celów banku,
- b) otwartość w kwestiach związanych z formułowaniem i raportowaniem podjętych decyzji,

⁶ O. Szczepańska, P. Sotomska-Krzysztofik, M. Pawliszyn, *Banki centralne wobec kryzysów w systemie bankowym* „Materiały i Studia” 2004, z. 179, s. 10.

- c) dostęp społeczeństwa do informacji dotyczących prowadzonej polityki,
- d) wiarygodność i zapewnienie o praworządym działaniu BC⁷.

Większość banków centralnych spełnia wymogi określone przez MFW. Podczas normalnej pracy BC przygotowuje raporty, analizy; publikowane są oświadczenia, przemówienia jego decydentów. Dzięki lepszej komunikacji z rynkiem BC zwiększa swój autorytet i wiarygodność. W okresie zawirowań rola informacyjna wzrasta, rynek oczekuje informacji o bieżącej sytuacji. Jednakże informacja nie może być dostępna we wszystkich kwestiach. Zastosowanie omówionego instrumentu pożyczki ostatecznej wymaga od BC dyskrecji, gdyż nadmierna informacja może prowadzić do paniki na rynku. Stosuje się tutaj zasadę „konstruktywnej niejednoznaczności”⁸. BC ma za zadanie niwelowanie asymetrii informacji pomiędzy bankami komercyjnymi a podmiotami indywidualnymi, które nie mają wglądu do takich danych, jakie otrzymuje i analizuje BC. Kwestie przejrzystości polityki komunikacyjnej banku centralnego można rozpatrywać z dwóch punktów widzenia: komunikacja *ex ante* i komunikacja *ex post*⁹. Komunikacja *ex ante* polega na regularnym informowaniu rynku o stabilności systemu finansowego. Mechanizmy informowania są ustalone dużo wcześniej przed wystąpieniem kryzysu. Natomiast *ex post* zawiera instrukcje informowania w warunkach kryzysowych. Przejrzystość niesie ze sobą również zagrożenia – w razie nierozsądnego przekazania informacji może dojść do ataków spekulacyjnych, np. w celu osłabienia waluty danego kraju. Komunikat prasowy jest jedną z najczęściej stosowanych technik komunikacji z rynkiem w czasie zawirowań. Łatwość, dostępność i przede wszystkim szybkość są jego głównymi atutami. Komunikaty prasowe mogą w łatwy sposób łagodzić skutki kryzysu wtedy, gdy BC szybko zapewni, że jest gotowy do podjęcia działania. Moralna perswazja jest narzędziem informacyjnym. To takie stwierdzenie lub komunikat sformułowany przez BC, który skłoni banki komercyjne do określonej reakcji. Często wykorzystywana jest jako wsparcie komunikatu prasowego, gdy ten nie przynosi zamierzonych skutków.

Zaniechanie interwencji. Aktywność BC w przeciwdziałaniu skutkom kryzysu powoduje stabilizację systemu finansowego, ale wiąże się również z kosztami. Ocena stopnia zagrożenia, to, w jakim momencie kryzys się znajduje – stanowi

⁷ *Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Fiscal Policies*, MFW, 1998.

⁸ Zasada sformułowana przez Geralda E. Corringana, prezesa Rezerwy Federalnej Nowego Jorku.

⁹ P. Gai, H.S. Shin, *Transparency and financial stability*, „Financial Stability Review”, December 2003, BoE.

podstawę do podjęcia lub zaniechania interwencji. Przeświadczenie, że BC jest zawsze w stanie wyratować banki komercyjne, może prowadzić do zbyt dużej ekspozycji na ryzyko. Pojawia się zjawisko pokusy nadużycia. Dlatego banki centralne dopuszczają możliwość upadku banku komercyjnego. Zniknięcie z rynku pojedynczego małego banku nie stanowi zagrożenia dla całego rynku. Należy jednak uważać na ryzyko systemowe, ponieważ może nastąpić efekt domina. Jedno bankructwo może pociągnąć na zasadzie łańcucha powiązań inne podmioty. Działania antykryzysowe podejmowane są często przez rządy lub banki centralne właśnie ze względu na ważność systemową, co odpowiada doktrynie „zbyt duży, by upaść” (*Too Big To Fail* – TBTF) lub „zbyt ważny, by upaść” (*Too Important To Fail* – TITF). Odwrotnie jest z założeniem „zbyt duży, bo go ratować” (*Too Big To Save* – TBTS)¹⁰. Banki komercyjne są często potężnymi organizacjami, których aktywa przekraczają budżety swoich macierzystych krajów, stąd niejednokrotnie interwencja jednego banku centralnego jest nieskuteczna.

Zasilanie w kapitał. W czasach kryzysu możliwe jest wykroczenie BC poza jego podstawowe kompetencje i dokonanie zasilenia banku komercyjnego. Sytuacja ta może nastąpić w sytuacji, gdy upadek banku komercyjnego wiązałby się z wyraźnym naruszeniem całego systemu finansowego. Podstawowym argumentem przemawiającym za zastosowaniem tego scenariusza jest fakt, iż koszty restrukturyzacji są mniejsze od kosztów upadku. Ze strony banku centralnego działania takie wiążą się z wyraźnym odejściem od tradycyjnego nieingerowania BC w niezależne podmioty. Koszty, jakie ponosi BC, to przede wszystkim koszt finansowy oraz koszty niefinansowe, takie jak obniżenie reputacji. Najczęściej jednak zasilenia takiego dokonuje rząd, który staje się w ten sposób udziałowcem banku komercyjnego bądź jego właścicielem. Przejęcie kontroli nad bankiem komercyjnym ma z reguły charakter krótkoterminowy i pozwala na jego restrukturyzację i ponowną sprzedaż.

Instytucje zarządzające aktywami niskiej jakości to metody nadzwyczajne, które również pomagają walczyć z kryzysem. Mogą być one wykorzystywane w momencie, gdy kryzys dotyczy całego systemu finansowego. Rozwiązanie to stosowane było w Szwecji, Japonii i Indonezji. Polegało jednak na tym, że to rządy tworzyły te instytucje, a środki pochodziły z budżetu. Tworzenie tego typu podmiotów przez BC miało też miejsce w Finlandii na po-

¹⁰ J. Berge, *Crisis resolution and financial stability in Norway*. Speech at the 50th Anniversary of Bank of Indonesia, Jakarta, 10 December 2004, <http://www.bis.org/review/r031223f.pdf> (data!).

czątku lat 90. ubiegłego wieku. Kryzys finansowy powoduje pogorszenie się sytuacji gospodarczej. Wynikiem tego jest zwiększenie ryzyka kredytowego, a co za tym idzie – pogorszenie kondycji finansowej banków. Jednym ze sposobów rozwiązania problemu jest odciążenie banku z „zatrutych aktywów”, po czym bank taki może zostać sprzedany. Wydzielenie tego typu aktywów usprawnia działanie systemu finansowego i pozwala na szybszą jego odbudowę. Ponoszenie kosztów przez państwo jest oczywiście wysoce dyskusyjne. Skuteczność pomocy w czasie kryzysu wymaga wspólnego spojrzenia na gospodarke przez wszystkich decydentów. Do głównych zadań banku centralnego zalicza się podział obowiązków podczas walki z kryzysem pomiędzy BC, rządem a instytucjami nadzorczymi. Uzgodnienia takie przyjmują często formę pisemną i mają charakter memorandum. W Unii Europejskiej również zostało podpisane memorandum dotyczące współpracy pomiędzy bankami centralnymi i instytucjami nadzoru bankowego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej. Podstawowym celem tego memorandum jest, aby:

- a) w momencie, gdy pojawi się pierwszy sygnał o potencjalnym zagrożeniu kryzysem, informacja trafia do kompetentnej w tym zakresie instytucji – banku centralnego i instytucji nadzoru bankowego;
- b) w przypadku, gdy kryzys się rozwinie i procedury kryzysowe zostaną uruchomione, informacja na bieżąco i sprawnie przepływała pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w zarządzanie sytuacją kryzysową¹¹.

Problem pomocy banku centralnego można rozpatrywać w dwóch ujęciach: pierwszym jest pomoc pojedynczym bankom; drugie to pomoc dla całego systemu finansowego. Pierwszy problem występuje najczęściej w wypadku utraty płynności przez bank komercyjny; drugi spowodowany jest najczęściej błędami systemowymi. Kryzys, który rozpoczął się w 2007 r. na rynku *subprime*, spowodował zmiany w całym systemie finansowym. Jego źródło leżało po stronie systemowej.

W każdym kryzysie istotne jest szybkie działanie banku centralnego. Mówi się też o przejrzystości działania BC, która sprzyja powrotowi zaufania na rynek. Szybka reakcja obniża w znaczący sposób koszty, jakie państwo i obywatele muszą ponieść w okresie wystąpienia kryzysu. Analizy reakcji wybranych banków centralnych pokazują wysoki stopień używania funkcji pożyczkodawcy ostatniej instancji. Jak pokazują badania, aktywne wsparcie banku centralnego zawsze przynosi poprawę sytuacji. Dlatego tak ważne jest, aby BC był dostępny i uważany za partnera dla banków komercyjnych. Podczas sytuacji kryzysowych

¹¹ O. Szczepańska, P. Sotomska-Krzysztofik, M. Pawliszyn, *Banki centralne...*, s. 51.

BC może pomóc nie całemu systemowi, lecz konkretnym bankom. W celu zasilenia banków komercyjnych banki centralne mogą zdeponować część swoich aktywów w bankach komercyjnych. Natomiast w razie zmian walutowych BC może masowo zacząć skupować/sprzedawać walutę lub zdywersyfikować rezerwy walutowe. Kolejnym przykładem pomocy BC jest wykorzystanie linii swapowych. Taki instrument został uruchomiony po atakach terrorystycznych na WTC w 2001 r. W czasach kryzysu BC stosuje politykę informacyjną. Podczas kryzysu na rynku *subprime* zarówno prezes FED Ben Bernanke, jak i szef ECB Jean C. Trichet często informowali rynek i prowadzili politykę informacyjną. Właściwy sposób komunikacji z rynkiem i wyraźne zapewnienia o zaangażowaniu się BC w przeciwdziałanie kryzysowi same w sobie pomagają i wspierają rynek. Dzięki takim otwartym deklaracjom podnoszone jest zaufanie do uczestników rynku. Doświadczenie pokazuje, jak szybko rynek akcji i obligacji reaguje na tego typu wystąpienia. Optymistyczne wypowiedzi szefów BC powodowały optymizm na giełdach, pesymistyczne prowadziły natomiast do gwałtownych spadków. Podczas kryzysu na rynku prezesi największych banków centralnych muszą prowadzić spójną, nawet ponadnarodową strategię pomocy.

Podsumowanie

Jak wykazano, rola banków centralnych w skutecznym przeciwdziałaniu kryzysom jest istotna. Należy zwiększyć stopień regulacji bankowości międzynarodowej. Może to być pożądane z przyczyn, które nie mają nic wspólnego z problemem bieżącej efektywności polityki makroekonomicznej. Deregulacje prawne powodują narażenie światowego systemu finansowego na bankructwa banków. Banki centralne dysponują obecnie silnymi instrumentami oddziaływania na stan gospodarki i muszą obserwować zachowanie się systemu finansowego, by w razie wystąpienia symptomów kryzysu móc skutecznie interweniować.

Streszczenie

Bank centralny jest jednym z fundamentów trwałości systemu finansowego. Bank centralny i jego polityka są jednym z najważniejszych ogniw w przeciwdziałaniu kryzysom finansowym. Szeroki wachlarz instrumentów jakie posiada bank centralny i niezależność tworzą możliwości szybkiej i skutecznej reakcji na pojawiające się zaburzenia.

Summary

THE ROLE AND THE INSTRUMENTS OF CENTRAL BANK IN OPPOSING TO FINANCIAL CRISIS

The Central Bank is fundamental to persistence of financial system. The Central Bank and its politics are one of the most crucial factors to oppose financial crisis. The wide range of instruments and independence let the Central Bank react rapidly and successfully to an incoming perturbation.